

LÄRARMANUAL TILL FILMEN

HITTA DIN INRE RAOUL

OM RAOUL WALLENBERG ACADEMY

Raoul Wallenberg Academy (RWA) är en insamlingsstiftelse som verkar för att unga människor i Sverige ska inspireras och våga göra skillnad för andra. Genom skolprojekt om mänskliga rättigheter, lärarfortbildningar och Changemaker camps för ungdomar inspirerar vi Sveriges unga att agera för en medmänsklig och hållbar värld. Vi kultiverar fyra viktiga egenskaper som är gemensamt för positiva samhällsförändrare: empati, civilkurage, ledarskap och samverkan. RWA grundades 2001 och inspireras av Raoul Wallenbergs insatser att rädda judar från Förintelsen i Ungern 1944.

SKOLANS UPPDRAG

Tanken med filmen om Raoul Wallenberg är att ge stöd i din skolas arbete att förebygga rasism och diskriminering.

Skolan har ett mycket starkt stöd för arbetet mot rasism i internationella konventioner som FN:s deklaration om mänskliga rättigheter samt i svensk grundlag. Du kan även läsa i den svenska skollagen från 2010 att utbildningen ska *"främja de mänskliga rättigheterna"* och att var och en som arbetar i den svenska skolan *"aktivt ska motverka alla former av kränkande behandling"*.

I läroplanen för gymnasieskolan (2011) slås det vidare fast att skolan vilar på demokratins grund, att den ska vara en social och kulturell mötesplats och att den ska främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Eleverna ska lära sig att möta människor med olika bakgrund och respektera skillnader i livsvillkor, kultur, språk, religion och historia.

Ämnesplanerna för gymnasieskolan ger även dem viktigt stöd för lärare i arbetet mot rasism. I undervisningen ska eleverna utveckla vissa förmågor som är viktiga för att motverka diskriminering, som till exempel förmågan att reflektera över människors livsvillkor och det allmänmänskliga i att vara människa.

Vissa ämnens *centrala innehåll* ligger nära frågor som rör rasism och etiska frågeställningar, som till exempel samhällskunskap, historia och religion. I kurserna för dessa ämnen ska eleverna utveckla kunskaper om frågor som rör makt och demokrati, en förståelse för människors livsvillkor då och nu samt en beredskap att förstå och leva i ett samhälle präglad av mångfald. Undervisningen ska ta upp ämnen som demokrati och diktatur, politiska ideologier, mänskliga rättigheter, majoriteter och minoriteter, kolonialism, nationalism, folkmord samt forandet av individers och gruppers identiteter.

LÄRARHANDLEDNING

FILMENS SYFTE

Filmens främsta syfte är att skapa ett personligt engagemang hos den enskilda eleven att precis som Raoul Wallenberg stå upp för alla människors lika värde. Genom reflektion och samtal vill vi öka förståelsen för det allmänmänskliga i att vara människa och samtidigt ge en förståelse för hur våra olika livsvillkor präglar oss. Genom att tydliggöra vad som har format och påverkat oss kan vi även göra medvetna val framöver.

METOD

Berättelsen om Raoul Wallenbergs liv och gärning är gripande och vi vill med filmen som medium skapa ett känslomässigt engagemang hos eleverna. Genom att följa Raouls uppväxt så minskar vi avståndet till honom, från den mytomspunna hjälten till den unga mannen Raoul. En vanlig människa som gjorde ovanliga saker.

Under filmens gång får eleverna ta del av vad som har format människan Raoul Wallenberg och även reflektera över sitt eget liv. Filmen uppmuntrar till samtal om hur vi kan hitta mod, styrka och inspiration att stå upp för medmänsklighet och människors lika värde.

Filmen bygger på ett rikt källmaterial, men är en blandning av historiska fakta och dramatisering av händelserna i Budapest 1944-45. I slutet av lärarmanualen hittar du fotnoter som bl.a tydliggör när det är en dramatisering.

Tid: Filmen är 31 minuter lång, diskussionerna tar ca 15-20 minuter

Målgrupp: gymnasie- och högstadielever

Deltagare: 10-30 personer

Filmen kan bidra till följande lärandemål:

- Kunskaper om demokrati och mänskliga rättigheter
- Förmåga att använda en historisk referensram för att förstå nutiden
- Förmåga att undersöka och analysera etiska frågor

Filmen är uppdelad i fem kapitel. Med jämna mellanrum pausar du som lärare filmen och låter eleverna reflektera över en frågeställning. Elevernas reflektioner är personliga. Poängtera för eleverna att var och en äger sin komfortzon och att de öppnar sig så mycket som de är bekväma med. Ett sätt att få eleverna att känna sig trygga med situationen är att du som lärare bjuder på dig själv och ger egna personliga exempel. Du kan själv välja att hålla i samtalen med eleverna, men om du känner dig osäker finns det ytterligare en version av filmen där Johan Wendt (social entreprenör och grundare av bl.a Mattecentrum) inspirerar eleverna till egen reflektion.

FÖRSLAG PÅ HUR DU SOM LÄRARE KAN LEDA DINA ELEVER GENOM FILMEN

KAPITEL 1 – KAJEN VID DONAU STRAND

REFLEKTION 1 – Stanna filmen vid 03.40

Frågan eleverna ska diskutera är: *Vad är mod för dig?*

Förslag:

Ge eleverna en minut att individuellt fundera på vad som är mod för dem. Låt dem sedan dela med sig av sina tankar två och två. Ta eventuellt upp frågan i helgrupp.

OBS! Kapitlet avslutas med frågan: *"Vad ledde honom fram till kajen?"*. Den frågan är bara en brygga över till nästa kapitel och ska inte besvaras av eleverna.

KAPITEL 2 – HEMMA HOS NINA

REFLEKTION 2 – Stanna filmen vid 09.50

Frågan eleverna ska reflektera över är: *Vilka förväntningar har de på sig?*

Förslag:

Summera kort de förväntningar Raoul hade från släkt och familj. Berätta därefter om förväntningar som du har känt under din uppväxt eller som du känner idag. Våga vara personlig!

Ge eleverna någon minut att tyst reflektera över förväntningar de känner och låt dem sedan dela med sig av sina tankar två och två.

REFLEKTION 3 – Stanna filmen vid 09.57

Frågan eleverna ska reflektera över är: *Vem inspirerar dem?*

Förslag:

Återkoppla till personer som kan ha inspirerat Raoul. Ge därefter ett eget personligt exempel. Ge eleverna någon minut att tyst reflektera och låt dem sedan dela med sig två och två.

REFLEKTION 4 – Stanna filmen vid 15.31

Frågan eleverna ska reflektera över är: *Vad engagerar dem?*

Förslag:

Återkoppla till hur Raoul från det han var liten stod upp mot mobbning och hur hans personliga historia formade hans ideal och engagemang.

Ge gärna ett eget exempel vad du känner starkt för eller reagerar starkt emot. Hur kommer det sig? Ge eleverna två minuter att i tystnad fundera över vad som är viktigt för dem? Vid behov kan de dela med sig till varandra eller skriva ned några reflektioner.

KAPITEL 4 – DEN SVENSKA AMBASSADEN I BUDAPEST

REFLEKTION 5 – Stanna filmen vid 25.26

Eleverna ska få synliggöra varandras styrkor.

Förslag:

Fråga eleverna vilka styrkor de upplever att Raoul hade.

Alternativ:

Ge eleverna inspiration genom att sammanfatta Raoul styrkor och förmågor som han odlade genom livet; han var modig, konstnärlig, övertygande, bra på att förhandla, målinriktad ...

Förslag på fortsättning:

Förklara att om vi ska göra skillnad så kan vi hitta kraft och energi i våra styrkor. Många gånger har vi en tendens att fokusera på det vi inte är bra på, istället för det vi är bra på. Nu ska du sätta ord på en styrka (eller två) hos den person du pratat med. Vad har du noterat? Verkar personen vara kreativ, självständig, målinriktad, eftertänksam...

Ge eleverna en minut att fundera på vilka styrkor de sett hos sin samtalspartner.

Låt dem dela med varandra. Uppmana dem att gärna konkretisera med exempel.

KAPITEL 5 – SISTA SKYMTEN

REFLEKTION 6 – Stanna filmen vid 31.14

Eleverna ska få avsluta filmvisningen genom att ta sig an ett personligt uppdrag.

Förslag:

Alla människor kan inte göra det Raoul gjorde, men alla kan göra något. Med små steg kan vi träna upp vårt mod och vår förmåga att agera för en bättre värld.

Under filmen har vi diskuterat mod, förväntningar och inte minst vilka styrkor ni har sett hos varandra. Hur kan du använda dina styrkor för att göra skillnad för en annan människa?

Återigen, du som lärare delar med dig av något *du* vill göra. Var konkret och sätt gärna en deadline för din handling.

INSPIRATION!

Visa listan "100 sätt att göra skillnad" för eleverna. Låt dem välja ett uppdrag från listan som passar dem. Du hittar listan på raoulwallenberg.se, klicka på "agera".

Du kan även visa filmen "*Vad är empati och kan man öva på att bli snäll?*" med Micael Dahmén (professor i nationalekonomi). Filmtid = 2 minuter
Länk: <https://youtu.be/zxAhVB-55bI>

TIPS PÅ YTTERLIGARE LEKTIONSMATERIAL

RAOULWALLENBERG.SE

Besök vår webbplats och ta del av utbildningar, workshops, nationella projekt samt skolmaterial med övningar.

REALITY-CHECK

Låt eleverna ladda ned appen Reality-check på sin mobiltelefon via App Store eller Google Play. Med hjälp av appen testar eleverna en annan identitet i fem dagar och ställs inför olika situationer där vardagsrasism förekommer. Bakom appen står stiftelsen Teskedsorden, Mångkulturellt centrum samt Anna Lindh Foundation.

LEVANDEHISTORIA.SE

Forum för levande historia är myndighet under Kulturdepartementet. På deras webbplats hittar du ett rikt pedagogiskt material som ger möjlighet att diskutera demokrati, tolerans och mänskliga rättigheter.

LITTERATURTIPS

Boken *"Att motverka rasism"* utgiven av Natur & Kultur förlag, skriven av Emma Arneback och Jan Jämte, diskuterar begreppet rasism. Boken innehåller övningar för lärare som uppmuntrar till reflektion och handling.

Boken *"Det står ett rum här och väntar på dig"* utgiven av Nordstedts förlag, skriven av Ingrid Carlberg ger en fördjupad inblick i Raoul Wallenbergs liv och öde.

FOTNOTER

KAPITEL I – KAJEN VID DONAU

02:10

Pilkorsarna tog judar ned till Donaus kaj, sköt dem och lät dem falla ned i vattnet. Raoul Wallenbergs agerande nere vid kajen är en dramatisering och får symbolisera de många olika typer av operativa insatser han gjorde dag som natt. Litteraturtips ”Det står ett rum här och väntar på dig” skriven av Ingrid Carlberg ger en fördjupad inblick i Raoul Wallenbergs olika insatser.

04:05

Judits pappa och flera män från huset togs till en tegelfabrik i Obuda där de fick arbeta i 3 veckor. Därefter samlade pilkorsarna alla männen ute på Synagogans gård (Adress: Arena ut – nu Dozsa György ut). Judits mamma och en vän till henne lyckades hjälpa Judits pappa att fly från synagogan. Vad som hände med de andra männen vet inte Judit men hon vet att en bekant till familjen aldrig kom tillbaka.

04.16

Judits hus blev ett svenskskyddat hus i november 1944. Innan dess var det ett sk. ”judehus”. Efter den 20 juni 1944 deklarerade myndigheterna att vissa hus i Budapest skulle fungera som uppsamlingshus för judar. Judar som inte bodde i ”judehus” måste lämna sina hem och flytta till dessa. På hösten blev en del av dessa judehus skyddade hus. De skyddades av Sverige, Schweiz, Portugal, Vatikanen, Svenska Röda Korset eller Internationella Röda Korset. De människor som hade dessa länders eller organisationers skyddspass kunde flytta in och stod under beskydd.

KAPITEL FYRA – SVENSKA AMBASSADEN I BUDAPEST

18.40

Raoul flög från Stockholm till Berlin. I Berlin tog han tåget vidare till Budapest. Under sitt korta stopp i Berlin hann han träffa sin syster Nina för sista gången.

19.06

Det var inte bara dyrt, det var snarast omöjligt att föra ut judar genom ett krigshärjat Europa.

19.26

Felet med passen: det ska vara två kronor uppe och en krona nere. Det blev i brädskan tvärtom.

KAPITEL FEM – SISTA SKYMTEN AV RAOUL

28.55

Ungdomarna som går över gatan, hur vet han att de är judar? Svar: han ser att stjärnan på deras kläder är bortsprättad.

29.28

Bilen svängde till höger och inte till vänster.